

Електронне наукове фахове видання "Державне управління: удосконалення та розвиток" включено до переліку наукових фахових видань України з питань державного управління (Наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2014 № 1279)

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ**  
удосконалення та розвиток



№ 6, 2013

[Назад](#)[Головна](#)

УДК 351

*А. О. Бондар,*  
*здобувач Академії муніципального управління*

## СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

*Andriy O. Bondar,*  
*Researcher Academy of Municipal Management*

### INTERNATIONAL EXPERIENCE OF PUBLIC ADMINISTRATION ECONOMIC SECURITY AND ITS USE IN UKRAINE

*Встановлено, що на міжнародній арені дедалі більше уваги приділяється питанню забезпечення економічної безпеки, що пов'язано з інноваційним розвитком, високою конкуренцією та прагненням мінімізувати ризики під час криз. Дослідження показало, що впровадження досвіду країн Європейського Союзу в умовах трансформації світової системи економіки сьогодні є найбільш актуальним питанням співробітництва в рамках системи Україна – ЄС. Ґрунтуючись на досвіді європейських країн, у тому числі і держав – нових членів Європейського союзу, в Україні повинна формуватися нова ідеологія безпеки, стрижнем якої є досягнення стійкого розвитку економіки шляхом виконання певних завдань і отримання конкретних результатів на основі ефективного використання ресурсів та дотримання вимог законодавства та нормативно-правових документів.*

*Established that in the international arena more attention paid to the issue of economic security, due to the development of innovative, high competition and the desire to minimize risks during crises. Therefore, it is important to analyze and adapt international experience to ensure economic security. The world is very different systems and models of national security, namely the US - focused on a combination of external and internal security, which is used by the majority of the model; Japanese - with a focus on domestic social security; China, which is the expression of naykontsentrovanişym security of carrying out the construction of a socialist society; system inherent States, newly independent, and exercise a profound reorientation of development.*

*Ordering areas of public administration economic security by positive global experience allowed the following conclusions: economic security based on complex national measures aimed at sustainable development and continuous improvement of the economy; economic security is fundamental to national security because it is the material basis of the entire system security, expresses the fundamental interests of the people, businesses, society and the state; economic security - is a phenomenon that provided a clear mechanism of state influence on economic, political and social services aimed at protecting national interests in the long run, the independence of the national economy and ensuring a high standard of living; economic security should be provided primarily protective measures taken by the State and strengthen the efficiency of the economy based on high productivity, product quality and so on.*

*The study found that implementation experience of the European Union in terms of transformation of the world economic system today is the most urgent issues of cooperation within the EU - Ukraine. Based on the experience of European countries, including the countries - new members of the European Union, Ukraine should form a new ideology of security, the core of which is to achieve sustainable economic development through specific tasks and obtain concrete results through effective use of resources and Compliance legal documents.*

**Ключові слова:** *Світовий досвід, державне управління, економічна безпека, світова економіка.*

**Keywords:** *International experience, governance, economic security, the global economy.*

#### Вступ

Сьогодні наука державного управління та теорія безпеки переживають досить складний період свого розвитку. Він зумовлений необхідністю переходу від системного осмислення розрізної сукупності накопиченого досвіду та теоретичних уявлень щодо державного управління й забезпечення безпеки (як національної, так і міжнародної) до побудови цілісних теорій як теоретичних систем знань про науку державного управління та безпеку.

Кожна країна, якою б економічно розвинутою вона б не була, жодним чином не застрахована від агресивних проявів іншої держави чи складової її економіки. Тому до першочергових завдань держави входить такий вид діяльності, як забезпечення власної економічної безпеки.

#### Постановка завдання

Дослідити тенденції інноваційного розвитку, високої конкуренції під час криз. Дослідити питання співробітництва в рамках системи Україна – ЄС. Ґрунтуючись на досвіді європейських країн сформулювати нові напрями забезпечення економічної безпеки.

#### Результати

Досить гостро постає ця проблема перед Україною, яка завдяки своєму географічному положенню викликає нездоровий інтерес до себе з боку ближнього та далекого зарубіжжя. Тому невизначеність напрямів розвитку держави, відсутність чітких стратегічних планів розбудови економіки створює сприятливий ґрунт для встановлення економічної залежності країни. Це, насамперед, актуально для України, яка тільки починає створювати власну систему економічної безпеки. Тому

визначення основних напрямів державної політики для усунення зовнішніх та внутрішніх загроз економічній безпеці України є головним завданням органів державної влади.

У світі існують дуже різні системи й моделі національної безпеки, а саме [1, 2, 3]:

- американська – орієнтована на поєднання зовнішньої та внутрішньої безпеки, яку використовують за взірцем більшість держав;
- японська – з акцентом на внутрішню соціальну безпеку;
- китайська, яка є найконцентрованішим виразом систем безпеки держав, що здійснюють будівництво соціалістичного суспільства;
- системи, властиві державам, які нещодавно здобули незалежність, а також здійснюють глибинну переорієнтацію свого розвитку.

У концепцію економічної безпеки в якості основних цілей поряд з традиційним положенням про захист секретів від іноземних спецслужб були введені положення про забезпечення національних економічних інтересів США в конкурентній боротьбі з суперниками на світовій арені і про захист „лідируючих позицій США в технологічних сферах”, а „збереження економічної потужності США” прямо пов’язується з проведенням заходів щодо забезпечення економічної безпеки.

У 1999 р. було підготовлено та прийнято Стратегію національної безпеки США для нового століття, у якій, як і раніше, попри зміцнення безпеки, що розуміється як бездатність армії та підтримка демократичного ладу в країнах світу, основним завданням визначено сприяння економічному процвітанням Сполучених Штатів, досягнення якого може відбутися за рахунок піднесення економіки, освоєння нових ринків збуту та створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності американських товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках, зменшення залежності країни від іноземних кредитів, зміцнення її можливостей щодо виконання міжнародних зобов’язань у торговельно-економічній та інших сферах [1]. Важливе значення в цій концепції останніми роками надається забезпеченню національних економічних інтересів США в конкурентній боротьбі із суперниками на світових ринках, а також захисту інтересів держави у високотехнічних та високотехнологічних сферах.

При цьому слід зазначити, що довготривалий процес пошуку ефективних шляхів щодо захисту національних економічних інтересів дав змогу створити ефективну та дієву нормативно-правову базу забезпечення економічної безпеки. Економічна безпека США розглядається як невід’ємна і найважливіша зі структурних складових національної безпеки в Стратегії національної безпеки та реалізується в законах стосовно окремих аспектів її забезпечення, зокрема:

- загальні питання економічної безпеки зосереджені в законі про економічну безпеку (The Economic Security Act of 1996);
- підвищення ефективності національної освіти й науки відображені в законі про освіту для економічної безпеки (The Education for Economic Security Act of 1999);
- питання податкового регулювання, пріоритетів економічного розвитку, митного протекціонізму – у законі про економічну безпеку та відтворення (The Economic Security & Recovery Act of 2001);
- питання ринку праці, боротьби з безробіттям, економічного захисту населення – у законі про створення робочих місць і економічну безпеку (Job Creation and Economic Security Act of 2002) та ін.

Національні інтереси за рівнем важливості для країни поділяють на три категорії: життєво важливі інтереси; важливі інтереси; гуманітарні та інші інтереси. Економічні інтереси входять до складу першої категорії важливості національних інтересів США, забезпечення яких є безумовним пріоритетом політики національної безпеки і до яких належать економічний добробут суспільства й захист життєво важливих державних інфраструктур [4].

Досвід розв’язання проблем національної безпеки за всіма її складовими, що накопичений Сполученими Штатами Америки, підштовхує інші держави у світі до розроблення та впровадження власних схожих концепцій та стратегій національної безпеки, орієнтованих на надійний захист національних економічних інтересів.

Після Другої світової війни загострилися міжнародні аспекти економічної безпеки. Обмеженість ресурсів у глобальному масштабі, зокрема енергетична криза 1970-х рр., змусила уряди багатьох країн, передусім Норвегії, США, Канади, ФРН, Японії, спрямувати свої зусилля на розв’язання проблем міжнародної економічної безпеки, а згодом – національної економічної безпеки. Зокрема, у Японії питання про економічну безпеку було вперше порушено в доповіді відділу енергетичних прогнозів міністерства зовнішньої торгівлі та промисловості Японії у 1971 р. [5].

Японський підхід до вирішення проблем економічної безпеки базується на двох принципах:

- збереження та розвиток економічної потужності країни;
- формування сприятливого глобального середовища, що забезпечить максимальну реалізацію національних інтересів [5, с. 38].

До національних особливостей Японії, що визначають формування її поглядів на проведення політики національної економічної безпеки, належить, перш за все, гомогенність і закритість японського суспільства, зумовлені тривалим, майже трьохсотрічним (аж до середини XIX ст.) періодом її самоізоляції. На початку 1970-х рр. формується класична доктрина національних інтересів, що складалася з внутрішньосоціального (суспільна безпека), військового (національна безпека) та зовнішньополітичного (мир і стабільність у всьому світі) компонентів. У цей період основною метою політики національної безпеки Японії стало приведення її зовнішньополітичної ролі у світі у відповідність з її економічним потенціалом. Досягнення цієї мети планувалося здійснити шляхом вирішення трьох завдань: сприяння розвитку ринкових демократій у світі; забезпечення стратегічного балансу між капіталізмом і соціалізмом; внесок у стабільні економічні й політичні відносини між Північчю та Півднем, особливо в Азії.

В еволюції концепцій національної безпеки Японії спостерігаються дві основні тенденції. По-перше, це „повзуча” глобалізація ролі Японії у світі, а по-друге, поступова автономізація її в рамках союзу із США. При цьому, що більше Японія бачить себе глобальною державою, то менше консервативних і реалістичних аспектів залишається в її доктрині національних інтересів.

Концепція безпеки на базі співробітництва набула популярності після закінчення холодної війни й підтримується багатьма провідними політиками й експертами. За зниження загрози міжнародних військових конфліктів головною метою стає їхнє запобігання й досягнення політичної, економічної й соціальної стабільності сучасного світу.

Розвиток концепції безпеки на базі співробітництва пов’язане з тим, що сьогодні багато держав стурбовані не стільки проблемою захисту від військової загрози, скільки забезпеченням внутрішньої стабільності країни й регіону, де вони розташовані, і зацікавлені в стійкому економічному процвітанні [4]. Розвиток соціального та економічного виміру й наповнення новим змістом соціальної та економічної політики призвели до інших взаємин у сфері безпеки. Мова йде не тільки про запобігання військових конфліктів, які в цей час набули локальних форм, але й про створення й розширення добре організованих зон безпеки, де безперешкодно може розвиватися вестороннє співробітництво. Це підтверджується результатами еволюції організацій, покликаних регулювати міжнародні відносини.

Європейський Союз, створений півстоліття тому як об’єднання, здатне забезпечити економічну безпеку західноєвропейців після Другої світової війни, завдяки своєму „соціальному стрижню” і продуманій стратегії у сфері соціально-економічної політики зумів досягти внутрішньої стабільності й поглиблення інтеграції, у тому числі й економічної. Його поступальне розширення не спрямоване проти яких-небудь держав, а є розумним способом досягнення безпеки на базі співробітництва. Його пов’язують різні договори й угоди з багатьма державами [5].

Досить показовим є зафіксований Європейською Радою в Зеленої книзі намір створити „динамічний та ефективний Європейський ринок безпеки” з опорою на прогресивні ділові кола й компанії „із сильною соціальною й екологічною базою”, що усвідомлюють свою соціальну відповідальність. Підтримка таких зон веде до формування спільності норм життя, сприяє зміцненню взаємної довіри й дозволяє розглядати ЄС як прототип співтовариства безпеки [6].

Створені після Другої світової війни міжнародні організації, такі, як ООН, Рада Європи, НАТО, ОВД, представлялися населенню країн, що в них входили, певними гарантами безпеки.

На Європейському континенті основами для формування однорідного соціального простору, здатного стати гарантом стабільності, ключову роль у підтримці миру й стабільності може відіграти ОБСЄ „як єдина загальноєвропейська організація безпеки”.

Цей процес розвивається відповідно до розробленої ОБСЄ Моделі загальної й всеосяжної безпеки для Європи XXI століття, з урахуванням рішень Лісабонського саміту 1996 р. В Хартію європейської безпеки на Стамбульському саміті ОБСЄ в 1999 р. була включена „Платформа безпеки”. В 90-ті рр. минулого століття розширилася діяльність НАТО в рамках програми „Партнерство заради миру”, яка також спирається на концепцію безпеки через співробітництво [3].

Досвід країн Європейського Союзу показує, що забезпечення економічної безпеки робить вирішальний вплив на закріплення за державою чіткого місця у глобальному світі, яке відповідало б його геостратегічному значенню та потенціалу. Саме тому, на сьогоднішній день адаптація досвіду країн Євросоюзу щодо забезпечення економічної безпеки повинна стати одним з пріоритетних напрямів зовнішньої політики України не тільки з точки зору досягнення стійкості та ефективності національної економіки, але й з позиції довгострокової стратегії національного розвитку.

У Європейському Союзі термін „економічна безпека” відноситься до позиції об’єднання у світовій економічній системі. ЄС диктує важливість європейської інтеграції з метою досягнення високого рівня конкурентоспроможності в умовах глобалізації. Окремо кожна країна-член Євросоюзу має набагато меншою кількість економічних ресурсів, ніж інші розвинені і навіть країни, що розвиваються. Ефект синергії, який досягається через взаємообмін ресурсами визначає здатність Європейського союзу забезпечувати високий рівень економічної безпеки та конкурентоспроможності. Кінцева мета забезпечення економічної безпеки в ЄС –

формування повністю інтегрованої Європи з однаковим рівнем життя у всіх країнах-учасниках.

Більшість країн ЄС основним завданням політики безпеки в національних доктринах визначають зміцнення європейського простору стабільності шляхом розвитку європейської інтеграції та активної політики сусідства Європейського Союзу з країнами Східної Європи, Південного Кавказу, Центральної Азії та Середземноморського регіону. Тим не менш, на наш погляд, концепцію економічної безпеки Європейського Співтовариства необхідно розглядати в значній мірі в контексті економічної безпеки кожної окремої держави, національних доктрин, програм та концепцій забезпечення національної безпеки.

У Німеччині окремого закону, присвяченого концепції економічної безпеки не існує. Державна філософія економічної безпеки на практиці реалізується переважно через закони, що регламентують найбільш важливі сфери ринкової діяльності і наділяють державу істотними контрольними функціями. Так, основні інтереси країни в сфері національної безпеки, в тому числі і її економічної складової, представлені у формі офіційної директиви міністерства оборони [4].

Німеччина бачить забезпечення своєї економічної безпеки в підтримці економічного та соціального прогресу, демократизації в Європі і у всьому світі, захист від економічного шантажу, забезпеченні свободи торгівлі та доступу до сировинних ресурсів і ринків в рамках справедливої світової економічної системи. Під внутрішньоекономічними планами переслідується мета гарантувати здорове господарський розвиток країни, матеріальне та соціальне благополуччя населення. У зовнішньоекономічному плані головний акцент, зважаючи на експортну орієнтованість економіки, робиться на стабільність та вдосконалення ринків збуту.

Основними методами забезпечення безпечного розвитку економіки в Німеччині є дії по підтримці цивілізованого характеру ринкових відносин, створення рівних умов для конкуренції, недопущення монополізації в окремих галузях і підтримку стабільності національної валюти.

У Франції основним державним документом, у якому зачіпаються окремі положення забезпечення економічної безпеки, є Закон „Про національну безпеку” 1964 р. [2] Поняття національної економічної безпеки у Франції трактується як створення сприятливих внутрішніх та зовнішніх умов для підвищення національного добробуту і зміцнення економічного потенціалу країни. Економічна безпека в широкому розумінні забезпечується всією сукупністю інструментів господарського регулювання. З цією метою у Франції в процесі вироблення і прийняття економічних рішень використовуються критерії, пов'язані зі зниженням уразливості господарської системи і збереженням економічного фундаменту самостійної зовнішньої політики. До таких критеріїв належать: усунення серйозних диспропорцій у рівні економічного розвитку суб'єктів господарювання; недопущення надмірної зовнішньої залежності в найважливіших секторах економіки; зведення до мінімуму ризиків, пов'язаних із залежністю від зовнішнього світу.

Політика в галузі забезпечення безпеки в Великобританії тісно пов'язується з оборонною політикою: обидві вони ґрунтуються на оцінках національних інтересів і реалізуються через їх захист. Під „національними інтересами” в сфері економіки розуміються народногосподарські інтереси всього суспільства в цілому, мають пріоритет по відношенню до інших форм суспільних інтересів [2].

Загрози національній економічній безпеці поділяють на зовнішні та внутрішні та ранжують за ступенем важливості та ймовірності настання, що дозволяє концентрувати зусилля щодо прогнозування та запобігання найбільш небезпечних, з точки зору національної економічної безпеки, ризиків. При цьому слід зазначити, що у сфері запобігання економічних загроз уряд традиційно спирається на приватний бізнес, надаючи йому максимальну підтримку. Крім того, в країні існує розгалужена мережа інститутів, що забезпечує ефективну взаємодію парламенту, уряду і великого бізнесу при виробленні та реалізації рішень, що відносяться до забезпечення національної економічної безпеки. У неї, зокрема, входять такі організації як Конфедерація британської промисловості, Рада з торгівлі зі Східною Європою та ряд більш спеціалізованих організацій, що представляють інтереси промисловців і підприємців [2].

Концепція економічної безпеки розглядається в Іспанії в значній мірі в контексті економічної безпеки всього Європейського Співтовариства. Разом з тим, створена ефективна система забезпечення національних інтересів в економічній сфері. Її основу складають: гнучка законодавчо-нормативна база; чітке розмежування компетенції міністерств, відомств та організацій у реалізації нормативних положень, що стосуються економічного розвитку; наявність на кожному етапі розвитку законодавчо затвердженої програми економічних пріоритетів, яка в принципі повинна була виключити можливість роздачі адресних привілеїв; наявність спеціальних державних служб контролю [1].

В системі забезпечення економічного добробуту та сталого розвитку країни важливе місце займає визначення пріоритетних галузей національної промисловості, що підпадають під захист протекціоністських заходів; регулювання процедури стимулювання інвестицій; валютний контроль; ретельно розроблене законодавство про акціонерні товариства [1].

В Італії держава приділяє велику увагу зовнішньоекономічній експансії, яка здійснюється через економічну та технологічну прив'язку Італії до її закордонних партнерів. При цьому найбільш перспективними серед них можна назвати країни ОЕСР, а також країни, що розвиваються Африки, Азії, Латинської Америки. Акцент робиться також на італійську присутність за кордоном через розвиток міжнародної промислової кооперації і, як і в Німеччині, диверсифікацію постачальників енергоносіїв [3]. При відсутності офіційно сформульованої доктрини економічної безпеки виконання міжнародних зобов'язань Італії, пов'язаних з участю в політичних або економічних угрупованнях є об'єктивним орієнтиром італійського уряду. Разом з тим держава в правових рамках використовує всі доступні механізми захисту інтересів власних виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Аналіз досвіду таких країн Західної Європи як Нідерланди, Бельгія, Данія, Люксембург, Швейцарія щодо забезпечення економічної безпеки показує, що їх основною стратегічною метою захисту національних економічних інтересів є забезпечення сталого економічного зростання та модернізації економіки відповідно до умов конкурентної боротьби на світовому ринку. Ці країни не мають можливості суттєво впливати на формування структури світової економіки, внаслідок чого змушені пристосовуватися до умов розвитку світової економіки, змінювати сформовані структури національних економік та пропорції їх розвитку. При цьому так звані „малі країни” Євросоюзу в якості стратегічних цілей визначають формування ефективної структури та спеціалізацію економіки.

Політика забезпечення економічної безпеки Чехії, Польщі, Словаччини та країн Балтії базується на зближенні національних інтересів із загальноєвропейськими інтересами, а також політичній, економічній та інституційній трансформації у відповідності із західноєвропейськими стандартами. На початку 90-х років ці країни обрали практично однакову модель забезпечення економічної безпеки, яка включала наступні дії: оцінку геополітичної ситуації в регіоні; визначення вектора та стратегії розвитку; вибудовування та реалізацію моделі поведінки, в тому числі у сфері економіки, у відповідності з домінуючими тенденціями регіонального та світового еволюційного процесу; співвіднесення базових кількісних і якісних показників розвитку із загальносвітовими та регіональними стандартами; коригування курсу економічних реформ [1]. Головними загрозами економічній безпеці цієї групи країн можна назвати: економічну відсталість регіонів Центральної Європи від західноєвропейських країн, труднощі переходу до ринкової економіки, проблеми формування демократичних та ринкових інститутів, а в окремих країнах, наприклад Польщі, – обмеження імпорту стратегічно важливої сировини.

Даючи загальну характеристику поточного стану розвитку сектора економічної безпеки в усіх розглянутих країнах, можна окремо виділити відносно стабільні економічні системи (Великобританія, Італія, Іспанія, Нідерланди, Німеччина, Франція). Ці країни переважно зосереджені на підвищенні ефективності економіки і одночасно підтримують існуючий рівень особистої економічної безпеки своїх громадян. Про нові країни-членів ЄС (Болгарія, Польща, Румунія, Словаччина, Угорщина, Чехія) можна сказати, що вони вже завершили реформи „першого покоління” (з акцентом на реструктуризацію і перепідпорядкування) і вийшли на завершальну стадію реформ структур безпеки.

Аналіз підходів до економічної безпеки держави в країнах Європейського Союзу переконливо свідчить про те, що рівень безпеки залежить від безлічі факторів. Для того щоб не опинитися в становищі держави без власної незалежної економічного майбутнього, Україні необхідно провести цілеспрямовану роботу щодо виходу з економічної кризи, запобігання реальних загроз, боротьби з корупцією, кримінальними елементами в економіці. У цьому зв'язку дуже важливо не тільки розуміння сутності економічної безпеки на всіх рівнях (міжнародному, національному, регіональному, особистісному), а й конкретні дії управлінських структур щодо наближення рівня економічної безпеки України до європейського рівня [2].

Безумовно, адаптація будь-якого зарубіжного досвіду до умов України досить трудомістка і являє собою не копіювання всієї системи регулювання, а лише поетапне впровадження окремих елементів, інструментів, методів, програм. Досвід зарубіжних країн слід запозичувати, ґрунтуючись на схожості задач, цілей, пріоритетів національних стратегій. Необхідно враховувати рівень економічного розвитку, розвитку інститутів управління, забезпечення та контролю над безпекою, використовуючи системний підхід та порівняльний аналіз.

Моделі, які можна запропонувати за результатами вивчення досвіду країн Європейського Союзу, не тільки теоретично, але в деяких випадках і практично можуть бути дієвими в Україні. Впровадження досвіду країн Європейського Союзу в умовах трансформації світової системи економіки сьогодні є найбільш актуальним питанням співробітництва в рамках системи Україна – ЄС. ґрунтуючись на досвіді європейських країн, у тому числі і держав – нових членів Європейського союзу, в Україні повинна формуватися нова ідеологія безпеки, стрижнем якої є досягнення стійкого розвитку економіки шляхом виконання певних завдань і отримання конкретних результатів на основі ефективного використання ресурсів та дотримання вимог законодавства та нормативно-правових документів.

Очевидно, що впровадження „кращих” моделей має бути ретельно прораховано і своєчасно. Як показує аналіз досвіду нових країн-членів ЄС, дуже важливо уникнути механічного копіювання практики інших країн, що може призвести до зниження можливостей національних структур безпеки.

У кінцевому рахунку, успішне забезпечення країнами Європейського Союзу національної економічної безпеки залежить від стійкості і сили їх національних

економік. Тільки сильна економіка дозволяє успішно захищати національні інтереси в умовах посиленої глобальної конкуренції та наростання світогосподарських диспропорцій. Отже, держава має не тільки розробляти національну концепцію безпеки, спираючись на світовий досвід, але, перш за все, проводити реформування економічної внутрішньої та зовнішньої політики з метою захисту всіх суб'єктів господарської діяльності.

#### Висновки

Таким чином, ми визначили сутність та комплексність поняття економічна безпеки, розглянули систему і напрямки, за якими, насамперед треба рухатися державі з метою забезпечення національної економічної безпеки і зробили такі висновки.

1. Економічна безпека заснована на загальнонаціональному комплексі заходів, спрямованих на постійний стійкий розвиток та вдосконалення економіки країни.
2. Економічна безпека є фундаментальною основою національної безпеки, так як саме вона є матеріальною базою всієї системи безпеки держави, виражає основоположні інтереси людей, господарюючих суб'єктів, суспільства і держави.
3. Національна економічна безпека – це таке явище, яке забезпечується чіткими механізмами державного впливу на економічну, політичну та соціальну сферу, спрямоване на захист національних економічних інтересів в довгостроковій перспективі, незалежність національної економіки та забезпечення високого рівня життя населення.
4. Економічна безпека країни повинна забезпечуватися, насамперед, захисними заходами, здійснюваними державою, а також зміцнюватися ефективністю самої економіки на основі високої продуктивності праці, якості продукції тощо.

#### Література.

1. Жаліло Я. Економічна стратегія як категорія сучасної економічної науки / Я. Жаліло // Економіка України. – 2005. - № 1. - С. 19.
2. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання : монографія / О. А. Кириченко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев та ін. – К. : УЕП „Крок”, 2008. – 401 с.
3. Осеpek А. Economic Security and the European Dream [Електронний ресурс] / Anthony Louis Osepek. – Marquette University. – Режим доступу : <http://www.anselm.edu/Documents/NHIOP/Osepekpaper.pdf>.
4. Бухвальд Е. Макроаспекты экономической безопасности: факторы, критерии и показатели / Е. Бухвальд, Н. Гловацкая, С. Лазаренко // Вопросы экономики. – 1998. - № 12. – С. 25-36.
5. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В. М. Геєць // Ін-т екон. та прогнозів. НАН України. – К.: 2009. – 864 с.
6. Губерная Г. К. Социально-экономические асимметрии как проблема совершенствования государственной региональной политики / Г. К. Губерная // Вісн. економічної науки України. – 2005. – № 1. – С. 30-36.

#### References.

1. Zhalilo, J. (2005), “Economic Strategy as a category of modern economics”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 1, p. 19.
2. Kirichenko, O.A. (2008), *Problemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu sub'ektiv hospodariuvannia* [Problems of economic security entities], UEP "Krok", Kyiv, Ukraine.
3. Osepek, A. Economic Security and the European Dream [electronic resource] / Anthony Louis Osepek. - Marquette University. - Access: <http://www.anselm.edu/Documents/NHIOP/Osepekpaper.pdf>.
4. Buchwald, E. (1998), “Makroaspekty jekonomicheskoi bezopasnosti: faktory, kriterii i pokazateli”, *Voprosy jekonomiki*, vol. 1, Pp. 25-36.
5. Heyets, V.M. (2009), *Suspil'stvo, derzhava, ekonomika: fenomenolohiia vzaiemodii ta rozvytku* [Society, government, economy, phenomenology interaction and development], Institute of Economics. and prohnovuz. National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
6. Hubernaya, G.K. (2005) “Socio-economic asymmetries as the problem of improving the state regional policy”, *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 1, pp. 30-36.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2013 р.



ТОВ "ДКС Центр"